
JUBILEJI
ANNIVERSARIES

OB ŽIVLJENJSKEM JUBILEJU
PROF. DR. VILKA NOVAKA

207

Prof. dr. Vilko Novak (prvi z leve v zadnji vrsti) s terensko ekipo, Šentjurij – Škocjan, 1948
(fototeka Slovenskega etnografskega muzeja).

S prof. dr. Vilkom Novakom, pravzaprav z njegovim delom, sem se prvič srečala kot gimnazijka, ko mi je oče podaril njegovo knjigo Slovenska ljudska kultura. Takrat še slutila nisem, da bo čez nekaj let moj profesor na fakulteti. Pravzaprav je bil profesor na univerzi kar dvema generacijama kustosov Slovenskega etnografskega muzeja, najprej tisti, ki se je začela zaposlovati v njem v petdesetih in šestdesetih letih in je že odšla v pokoj, ter tisti mlajši, ki se je zaposlovala v sedemdesetih in osemdesetih letih.

Prof. Novak je kot osrednja osebnost slovenske etnologije povezan z delom in razvojem našega muzeja več kot pol stoletja, ne le kot pedagog, mentor in vzornik generacijama kustosov-etnologov, temveč tudi kot ploden znanstveni sodelavec: najprej pri Županičevem nato Ložarjevem Etnologu, od 1948 dalje pa pri Orlovem in Matičetovem Slovenskem etnografu. V Kuharjevem Slovenskem etnografu se je redkeje oglašal, takrat je že začel izhajati Traditiones in prof. Novak je postal njegov sodelavec. Po dolgih letih pa se je ponovno oglasil v novem Etnologu: najprej 1992 z razmišljanjem ob njegovi oživitvi, 1993 s Pripombami k "antropološki tradiciji na Slovenskem" in leta 1995 z razpravo "Življenje, osebnost, raziskovalno delo in pomen Nika Kureta za slovensko etnologijo in kulturo".

S svojim širokim zanimanjem in znanjem je dolga leta seznanjal bralce naše osrednje etnološke muzejske revije s študijami o posameznih temah predvsem materialne kulture. Bralcem je s številnimi razpravami in članki približal Prekmurje, jih nadalje seznanjal z madžarsko, hrvaško in drugimi etnografijami pa tudi s pomembnimi ljudmi in njihovim delom s širšega evropskega prostora. V naši reviji je objavil razpravo o metodologiji proučevanja etnoloških tem in tako etnologe in tudi druge seznanjal z novimi pogledi, ki so spremenili dotedanjo etnološko raziskovalno dejavnost v Evropi. Prof. Novak je v sedemdesetih letih predstavil našo revijo tudi tujini ("Slovenski etnograf I – XX", v: Ethnologia Slavica II, Bratislava 1970).

V tako rekoč treh muzejskih revijah: v Etnologu, Slovenskem etnografu in ponovnem Etnologu je prof. Novak objavil sedeminpetdest prispevkov. V njih je kritično presojal in ovrednotil mnogo dotlej prezrtih zakladov naše kulturne dediščine in nas seznanjal z etnologijo ostalih narodov. Kot je dejal akademik dr. Milko Matičetov v enem od intervjuju z njim, je bil prof. Novak dolga leta eden od stebrov naše revije.

Prof. dr. Vilko Novak je bil v letih po drugi vojni povezan tudi z ekipnimi raziskavami Etnografskega muzeja. Sodeloval je v prvi terenski ekipi l. 1948 Šentjurij – Škocjan. Pritegnila ga je materialna kultura. Navduševal se je za proučevanje stavbarstva. Nato se je priključil terenski ekipi l. 1949 v Dekanih in tam proučeval prehrano in opremo hiše. Leta 1950 se je udeležil 5. terenske ekipe v Šentvidu pri Stični, kjer je proučeval gospodarstvo in naselja. Leta 1952 pa je sodeloval še v 8. ekipi v Trenti in tam proučeval stavbarstvo in živinorejo. Ta konec Slovenije mu je še posebej pri srcu. Radi se spominjamo nepozabne študentske ekskurzije v Trento, ko nas je prof. Novak vodil po njemu zelo ljubih krajih ob Soči in nas opozarjal na kulturne značilnosti tega prostora.

V knjigi Raziskovalci slovenskega življenja (Ljubljana 1986) je prof. Novak med drugimi predstavil tudi etnološko delo muzejskih delavcev: Nika Županiča, Stanka Vurnika, Rajka Ložarja, Borisa Orla in Milka Matičetovega. Poseben odnos je imel do prvega asistenta in nato kustosa Stanka Vurnika, ki je postavil temelje strokovnega

muzejskega dela, z njim se je seznanil leta 1928 ali spomladi 1929 in je z njim sodeloval vse do Vurnikove prezgodnje smrti leta 1932. Prof. Novak je še posebej natančno ocenil njegovo etnološko znanstveno delo.

Ko smo prof. Novaka po preselitvi našega muzeja povabili na novo lokacijo na Metelkovi in mu ponosni razkazali svoje novo domovanje ter mu razkrili svoje načrte za naprej, se je resnično veselil z nami, ker je Slovenskemu etnografskemu muzeju končno uspelo priti do lastne zgradbe, saj je dobro poznal sanje in prizadevanja vseh pred nami, ki te možnosti niso imeli. Od blizu je spremljal več kot petdesetletna prizadevanja etnologov muzealcev za lastne prostore. Tisti kolegi, ki ga dalj časa nismo videli, se ob njegovem obisku v muzeju niso mogli načuditi, kako zelo iskriv je v razgovoru, kako asociira, kako presenetljiv spomin ima in kako zvedav zna biti. Prav gotovo drži, kar je ob njegovi osemdesetletnici zapisal prof. dr. Slavko Kremenšek: "Kot da se ga leta ne tičejo." Njegovo življenje vseskozi spremljajo izredna volja, izredna vedoželjnost, ter velika disciplina in delavnost. Vse te kvalitete ga tudi ohranjajo v odlični kondiciji in tudi zato tako dobro nosi svoja leta. V Slovenskem etnografskem muzeju upamo in želimo, da bo še dolgo tako.